

REVISTA DE DREPTUL FAMILIEI

2/2024

UNIVERSUL JURIDIC

Indexări internaționale

CUPRINS

EDITORIAL

Ioan Gherghina, Alin Stănescu, Andreea Teodora Constantin, <i>Sănătatea mamei în contextul sănătății familiei și al evoluției demografice negative la început de secol XXI</i>	19
--	----

STUDII

Flavius A. Baias, Andreea Boar, Flavius Al. Boar, <i>Lichidarea regimului matrimonial. Natura juridică. Studiu de caz</i>	37
Romualdo Baptista dos Santos, <i>Efeitos da violência doméstica sobre o regime de guarda e convivência parental: análise à luz do direito brasileiro [Efectele violenței domestice asupra regimului de custodie și conviețuire parentală: analiză în lumina legii braziliene]</i>	72
Vlad Ionuț Domocoș, <i>Mijloacele materiale de probă și riscul utilizării noilor tehnologii. Valențe probatorii în materia litigiilor de dreptul familiei</i>	94
Codruța Guzei-Mangu, <i>Copilul văzut ca subiect autonom de drepturi și capacitatea sa în continuă dezvoltare</i>	131
Lucia Irinescu, <i>Parteneriatul civil – o viitoare instituție în dreptul românesc modern?</i>	149
Bogdan Dumitru Moloman, Florina Popa, <i>„Lupta” părintelui pentru dobândirea calității procesuale active în acțiunea privind decăderea din exercițiul drepturilor părintești a celui alt părinte</i>	175
Ioan Ilieș Neamț, <i>Când copiii au copii. O succintă analiză a parentalității la vârsta minoratului</i>	200
Leonardo B. Pérez Gallardo, <i>La gestación solidaria en el Código de las Familias de Cuba: las tres llaves de su blindaje [Maternitatea de substituție în Codul familiei din Cuba: cele trei chei ale protecției sale]</i>	232
Camino Sancifiena-Asurmendi, <i>El matrimonio español a través de los deberes conyugales [Căsătoria spaniolă prin prisma îndatoririlor conjugale]</i>	268
Adrian Stan, <i>Considerații privind infracțiunea de încălcare a ordinului de protecție</i>	301
Iulia-Maria Stanca, <i>Efectele patrimoniale ale căsătoriei la intersecția dintre dreptul român și dreptul islamic</i>	331
Manuela Tăbăraș, Fabian-Eduard Crețu, <i>Perspective cu elemente de drept comparat asupra compensației judiciare în arhitectura deciziei nr. 6 din 11 februarie 2019 a ICCJ</i>	368

JURISPRUDENȚĂ REZUMATĂ

<i>Stabilirea locuinței minorului la terțe persoane. Excepția de la regulă. Motive temeinice și condițiile ce trebuie cumulativ îndeplinite (Bogdan Dumitru Moloman)</i>	385
--	-----

Limitarea programului de legături personale. Starea conflictuală actuală dintre părinți nu constituie, în sine, un argument configurator al programului (Bogdan Dumitru Moloman)..... 390

RESTITUTIO

Ioan Albu, Înfierea în situația când înfietorul este soțul părintelui firesc al înfiatului 399

CODEX BIBLIOGRAFIC

Codex bibliografic (octombrie 2023-noiembrie 2024) (Bogdan Dumitru Moloman) 411

EVENIMENT 421

REVISTA DE DREPTUL FAMILIEI

Director: **Călina Jugastru**
Redactor-șef: **Ioan Ilieș Neamț**
Redactor-șef adjunct: **Bogdan Dumitru Moloman**

Consiliul științific:

- Marieta Avram** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din București
Alexandru Bacaci - prof. univ. dr. emerit, Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
Flavius-Antoniou Baias - prof. univ. dr., dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea din București
Mircea Dan Bob-Boșan - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Traian Briciu - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din București
Sevastian Cercel - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova
Ioan Chelaru - prof. univ. dr., Facultatea de Științe Juridice și Administrative, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București
Dan Chirică - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Emese Florian - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Gabriela-Cristina Frențiu - judecător, Tribunalul Bistrița-Năsăud, doctor în drept civil
Oana Ghiță - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova
Codruța Hageanu - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
Lucia Irinescu - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
Călina Jugastru - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
Ioan Leș - prof. univ. dr. emerit, dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
Bogdan Dumitru Moloman - consilier superior, Compartimentul Autoritate Tutelară, Primăria Municipiului Bistrița
Adina Renate Motica - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea de Vest, Timișoara
Ioan Ilieș Neamț - judecător, Tribunalul Maramureș, doctor în drept civil
Cristina Nicolescu - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din București
Liviu Pop - prof. univ. dr. emerit, dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Valeriu Stoica - prof. univ. dr. emerit, dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea din București
Ionuț Florin Popa - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Dan Andrei Popescu - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Paul Vasilescu - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Consiliul științific internațional:

- Ángel Acedo Penco** - prof. dr., Universidad de Extremadura, Spania
Alessandra Cordiano - prof. dr., Università degli Studi di Verona, Italia
Matilde Cuena Casas - prof. dr., Universidad Complutense de Madrid, Spania
Lucinda Ferguson - associate professor dr., University of Oxford, Regatul Unit al Marii Britanie și al Irlandei de Nord
Michel Grimaldi - prof. dr., dr. H.C., Université de Paris II „Panthéon-Assas”, Franța
Mark Henaghan - prof. dr., University of Auckland, University of Otago, Noua Zeelandă
Aída Kemelmajer De Carlucci - prof. dr., dr. H.C., Universidad Nacional de Cuyo, Argentina
Athena Nga-chee Liu - associate professor dr., University of Hong Kong, Republica Populară Chineză – Hong Kong
Rolf Madaleno - prof., Universidade do Vale do Rio Dos Sinos; PUC-RS, Brazilia
Leandro Martín Merlo - prof., Universidad de Buenos Aires y Universidad Abierta Interamericana, Argentina
Eulalia María Moreno Trujillo - prof., Universidad de Granada, Spania
Pablo Quinzá Redondo - prof. ayudante dr., Universidad de Valencia, Spania
Alain Roy - prof. dr., Université de Montréal, Canada
Flávio Murilo Tartuce Silva - prof. dr., Faculdade Autônoma de Direito (FADISP-ALFA) São Paulo, Brazilia
Enrique Varsi Rospigliosi - prof. dr., dr. H.C., Universidad de Lima y Universidad Nacional Mayor de San Marcos, Peru

Consiliul de redacție:

- Ana-Luisa Chelaru** - notar public, Camera Notarilor Publici București, doctor în drept civil
Viorica-Claudia Dumitrache - lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
Marius Floare - lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Ioana Nicolae - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Transilvania din Brașov
Ioana Laura Toma-Dăuceanu - lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din București

SĂNĂTATEA MAMEI ÎN CONTEXTUL SĂNĂTĂȚII FAMILIEI ȘI AL EVOLUȚIEI DEMOGRAFICE NEGATIVE LA ÎNCEPUT DE SECOL XXI

Ioan GHERGHINA*

Alin STĂNESCU**

Andreea Teodora CONSTANTIN***

EDITORIAL

Sănătatea face parte dintre nevoile fundamentale ale omului, după asigurarea unei locuințe și a unei alimentații corespunzătoare, urmată de o educație și instrucție necesară pentru dobândirea unei profesii care să permită asigurarea independentă a existenței (Clubul de la Roma, 1970). Familia tradițională este locul unde se nasc, cresc și sunt educați copiii. Pentru întemeierea unei familii, tineretul, care este cel care deține zestrea genetică a națiunii, are nevoie de realizarea a două condiții obligatorii, o locuință și un loc de muncă stabil, pentru care este necesar sprijin concret din partea instituțiilor statului.

Dintre problemele sociale, extrem de importantă este starea de sănătate a populației (sănătatea publică), pentru care statul are structuri, legi și, evident, un buget alocat, care, în România (aproximativ 5,6% din PIB), în ultimii ani a fost întotdeauna sub nivelul mediu al bugetului respectiv al Uniunii Europene (UE), (aproximativ 7,2%).

Prin acest mecanism statul poate ocroti și dezvolta realmente starea de sănătate a populației sau, dacă legile sunt nepotrivite, poate afecta serios starea de sănătate a populației. Aceasta va duce la apariția unor foarte mari probleme sociale, cu consecințe grave. Exemple de legi controversate sunt legea avortului liber, la cerere, carențele legislative în ocrotirea copilului și familiei, a conservării locurilor de muncă, a aprobării căsătoriilor între persoanele de același sex. Un alt exemplu este absența unei legi a vaccinărilor, care a contribuit direct la înregistrarea a circa 60.000 de decese la persoanele infectate cu virusul SARS-CoV-2, dintre care peste 90% erau nevaccinate, și la cele 80 de decese prin rujeolă, în marea lor majoritate, copii nevaccinați în ultimii patru ani. Toate aceste carențe în domeniul legislativ și în deciziile guvernării vieții social-politice, economice, a sănătății publice, a învățământului etc. au dus și vor duce în continuare la efecte negative asupra indicelui natalității și fertilității și, în final, asupra evoluției demografice negative în populația României și nu numai. Ne referim la lipsa locurilor de muncă, la numărul insuficient al creșelor și grădinițelor, la carențe în procesul de învățământ, care, dacă nu este dublat de o pregătire particulară paralelă, foarte costisitoare și continuă, pe care majoritatea familiilor (părinții) nu și-o pot permite, duce la rezultatul cunoscut:

---

* Profesor universitar doctor, Institutul Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului „Alessandrescu-Rusescu” din București.

** Cercetător științific gr. II, doctor, Institutul Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului „Alessandrescu-Rusescu” din București.

*** Asistent universitar doctor, Institutul Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului „Alessandrescu-Rusescu” din București.

sute de mii de absolvenți de liceu fără bacalaureat în ultimii ani, ca rezultat al discrepanței între exigența normală la examen și o pregătire insuficientă în timpul anilor de învățământ la liceu și al școlii în general. Rezolvarea oficială? S-a anunțat de câțiva ani: liber la muncă, oficial, printr-o nouă lege, pentru copiii începând de la vârsta de 15 ani! OMS definește copilul ca fiind ființa umană în perioada de vârstă 0-18 ani. Înseamnă că România nu mai are capacitatea de a asigura instruirea pentru educație și muncă a copilului în vârstă de 15-18 ani prin școli profesionale, școli de meserii, școli medii tehnice și liceu, acest drept la educație și instrucție al copiilor fiind un drept înscris în Constituția României.

Revenim la sănătate, care generează numeroase probleme sociale, dar are și implicații directe în evoluția demografică. Studiile demografice au fost întotdeauna un instrument fundamental în elaborarea programelor și strategiilor de dezvoltare economică și socială pentru oamenii politici și instituțiile statului.

În România, populația cunoaște, în prezent, un proces accentuat de regres, provocat de trei cauze principale:

- îmbătrânirea populației;
- scăderea fertilității și a natalității;
- migrația externă.

Regresul este relevat de estimarea numărului de locuitori în ultimii 32 de ani:

- în 1990, estimările prevedeau că în România existau 23.000.000 de locuitori;
- recensământul din anul 2011 în România a stabilit la 20.121.641 numărul de locuitori. Populația urbană – circa 55,20%. Populația rurală – 44,80%;
- la data de 1 martie 2016, numărul de locuitori estimat a fost de 19.441.708, calculat pe baza numărului sporului negativ, asemănător cu numărul populației României de dinaintea celui de al II-lea Război Mondial. Populația urbană – circa 55,20%. Populația rurală – circa 44,80%.

Structura etnică a populației în anul 2011 a fost:

- români – 88,9%;
- maghiari – 6,5% (1.300.000);
- rromi – 4% (665.000);
- germani – în 1930: 745.036; în 2015: 60.000;
- evrei – în 1924: 796.036; în 2002: 6170.

Alte comunități: ucraineni, lipoveni, turci, tătari, sârbi, slovaci, cehi, polonezi, italieni, armeni.

Principali indicatori demografici ai populației din România din anul 2011 au fost:

- rata migrației nete: 0,13 migranți la ‰ de locuitori;
- rata natalității: 9,9 născuți vii la ‰ locuitori;
- rata mortalității generale: 12,1 decese la ‰ de locuitori;
- sporul natural: -2,2‰;
- rata mortalității infantile: 9,3 decese 0-1 an la ‰ născuți vii;
- fertilitatea: 1,36 copii/femeie fertilă; necesar minimum 2,15 pentru înlocuirea generațiilor;
- speranța de viață la naștere: 68,69 ani la bărbați; 75,89 ani la femei.

Procesul demografic este în strânsă corelație cu sănătatea familiei, structura de bază a societății, care, în familia tradițională din România, este formată din trei generații, cu rol fundamental în nașterea, creșterea și educația noilor generații: părinții, bunicii și, evident, copiii. Părinții și copiii dețin fondul genetic al națiunii. Sănătatea tuturor acestor generații este deosebit de importantă pentru sănătatea familiei și evoluția procesului demografic.

Părinții cu rol esențial în nașterea copiilor, **mama**, respectiv femeia, și mai ales sănătatea ei sunt în prim plan, iar acesta este exprimat prin indicatori demografici specifici pentru sănătatea reproductivă, dintre care cei mai importanți sunt: natalitatea, fertilitatea, întreruperile de sarcină (avorturile) cu rol terapeutic sau la cerere, mortalitatea maternă etc.

Copiii au și ei indicatori demografici specifici: mortalitatea infantilă, mortalitatea perinatală, mortalitatea copilului mic (1-4 ani), mortalitatea sub 5 ani.

Bunicii sunt afectați de boli cronice și de regresia determinată de vârsta înaintată.

Situația mediului social și economic poate influența decisiv starea de sănătate a familiei în totalitatea ei.

Natalitatea

Natalitatea a înregistrat în anul 2020 cea mai scăzută valoare din istoria modernă a României, respectiv 8,1 nou-născuți la 1000 de locuitori, adică 179.609 nou-născuți. Cea mai mare natalitate se înregistrează în regiunile Nord-Vest, 8,8‰, și Centru, 8,7‰, iar cele mai scăzute valori în regiunile Sud-Vest Oltenia și Sud-Est.

Județele cu natalitatea cea mai crescută sunt Suceava, Sălaj, Ilfov și în municipiul București (valori de 8,9‰-10‰). Natalitatea cea mai scăzută se regăsește în județele Caraș-Severin, Brăila, Teleorman, Râmnicu Vâlcea (6,1‰-6,3‰). Se remarcă schimbarea modelului cunoscut de natalitate mai crescută în Moldova, datorată, în mare măsură, ratelor mai crescute ale emigrării populației tinere din unele regiuni ale țării cu o economie mai vulnerabilă.

Înainte de al II-lea Război Mondial, România a înregistrat valori crescute ale indicelui de natalitate, de 35‰ în anul 1930. După scăderea acestuia, indusă de condițiile războiului, natalitatea s-a stabilizat, în perioada 1947-1956, la valori de 24-25‰. În anul 1956, legislația liberalizează avortul la cerere, care, împreună cu noile condiții social-economice, respectiv urbanizarea datorată procesului de industrializare a țării, cu implicarea femeii în activitățile economice, au condus la schimbarea comportamentului reproductiv al populației la vârsta fertilă și scăderea treptată a natalității până la 14,3‰ în anul 1966. În același an, se schimbă legislația: se interzic întreruperile de sarcină la cerere, permițându-se numai din motive medicale și sociale strict controlate și stabilindu-se pedepse